

ЛІТОПИС У ГЛИНИ

Передмова

З глибин української праісторії, які вимірюються тисячоліттями, не дійшли ні хроніки, ні літописи. Земля, однак, зберегла величезну кількість свідчень давнини, які доступні для "прочитання" завдяки археологічним розкопкам. Давня кераміка для археологів - ніби літопис у глині. Звичайно, це не таблички з письменами¹, але кожна посудина, теракота, кожен керамічний фрагмент можуть розповісти про те, коли і як, ким і для чого вони були зроблені. Походження племен і народів, їх мандрівки і історичні долі, їх вірування і молитви, технічні знання, час тих чи інших подій - от що записане в цьому глиняному літописі.

В цій колективній монографії ми відкриваємо лише кілька його сторінок - трипільська культура, бронзовий вік, культура черняхівська. Ці розділи написані науковими співробітниками Інституту археології Національної академії наук України. Їх автори - доктор історичних наук Б.В.Магомедов (КЕРАМІКА ПЛЕМЕН ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ), кандидати історичних наук С.М.Рижов (ГОНЧАРСТВО ПЛЕМЕН ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ), Н.Б.Бурдо (ТЕРАКОТА ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ), М.Ю.Відейко (КЕРАМІКА БРОНЗОВОГО ВІКУ). Автори намагалися якнайповніше ілюструвати свої тексти, показати все багатство керамічної спадщини тисячоліть - на ста тридцяти таблицях вміщено понад дві тисячі зображень давніх виробів, рисунків та фотографій.

Щоб археологічні знахідки - посуд, його фрагменти не тільки збереглися, але постали у всій красі не обійтися без копіткої праці реставраторів. Проблемам реставрації кераміки енеолітичного часу присвячений нарис досвідченого реставратора Г.В.Шиянової. Вона

ділиться своїм багаторічним досвідом і перевіреними рецептами реставрації.

Значна увага приділена давнім технологіям виготовлення давньої кераміки. Автори розраховували на те, що викладені матеріали допоможуть у їх відтворенні, будуть використані для виготовлення реплік виробів гончарів з далекого минулого. Адже такі досліді свого часу вже проводилися в СРСР доктором історичних наук Г.Ф.Коробковою, яка моделювала процес виготовлення посуду трипільської культури². Проводилися численні досліді в цьому напрямку і в інших країнах³.

В 1994 р. студія трипільської кераміки була створена П.Л.Корнієнком. В м.Києві з 1999 року в школі №66 під науковим супроводом (керівник наукової групи від Інституту археології НАНУ к.і.н. Відейко М.Ю.) працювала студія реконструкції трипільської кераміки, яка на основі матеріалів археологічних знахідок відтворювала історичну спадщину культури Трипільля, передавала свій досвід протягом трьох років школярам та дорослим. Розповідь про студію та її вироби - в розділі О.В.Трачука.

Товариство КОЛО-РА спільно з Інститутом археології розробили ідею і ескізний проект науково - просвітницького комплексу, в якому на засадах експериментальної археології мають досліджуватися і відтворюватися різні сторони минулого, в тому числі ремесла. Ця праця розглядається нами, як внесок в наукове забезпечення створення і функціонування цього археодрому.

В пропонованих увазі читача розділах намічені лише основні віхи в розвитку давнього гончарства та інших явищ, з ним пов'язаних. Тема невичерпна і вимагає продовження - ми сподіваємося на нього в наступних випусках.

М.Ю.Відейко

9 серпня 2001 року.

¹ Хоча і на кераміці з території України виявлено досить багато давніх знаків - в трипільській культурі, і в культурах бронзового віку - багатоваликової кераміки, зрубній, білогрудівській, бондарихінській. Їх вивчають археологи, але це тема для іншого дослідження.

² Семенов С.А., Коробкова Г.Ф. Технологія древнейших производств. - Ленинград, 1983.- 256 с.

³ Р. Малинова, Я.Малина Прыжок в прошлое.- Москва, 1988.